

Lisärahoituksen hakeminen lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi
3900/02.03.01/2025

Aluehallitus 20.05.2025 § 139

Lisätiedot	Hyvinvointialuejohtaja Kirsi Leivonen kirsi.leivonen@siunsote.fi Puh. 013 330 8590 Talousjohtaja Ismo Rouvinen ismo.rouvinen@siunsote.fi Puh. 013 330 4506
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus päättää: 1. hyväksyä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lisärahoitushakemuksen liitteineen ja hakea rahoituslain 11 §:n mukaisena lisärahoituksena riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi 28,4 miljoonaa euroa vuosille 2025–26 2. toimittaa lisärahoitushakemuksen liitteineen valtioneuvoston käsittelyyn 3. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan nimeämään lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten hyvinvointialueen edustajat valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön yhteiseen valmisteluryhmään 4. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään hakemukseen teknisiä korjauksia ja täsmennyksiä ennen sen lähettämistä sekä allekirjoittamaan hakemuksen.
Päätös	Hyväksyttiin.
Selostus	Hyvinvointialueella on nykyisen hyvinvointialueiden rahoituslain 26 §:n mukaisesti ensisijaisena keinona rahoituksen riittämättömyyden vaarantaessa perustuslaissa ja laissa edellytetyt palvelut hakea hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:n mukaista lisärahoitusta. Hakemuksessa esitetään perustelut lisärahoituksen tarpeelle ja kohdentamiselle. Kertaluonteisen lisärahoituksen avulla hyvinvointialue kykenee purkamaan vuosien 2021–2024 aikana kertyneen hoito- ja palveluvelan sekä vastaamaan maakunnan väestön palvelutarpeisiin, kustannustason nousuun ja henkilöstöpulasta johtuviin haasteisiin. Tavoitteena on, että lisärahoituksella toteutettavan hoito- ja palveluvelan purkamisen jälkeen hyvinvointialueella on mahdollisuudet selviytyä palvelujen järjestämistehtävästään tarveperusteisella laskennallisella valtion rahoituksella.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on varsin haasteellinen. Nykyiseen rahoitusmaliin sisältyvä siirtymätasaus on leikannut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laskennallista, tarveperusteista rahoitusta yli 120 milj. euroa vuosien 2023–2024 aikana. Tämän rahoitusmallin valuvian vuoksi rahoituksen taso ei lähtökohtaisesti riitä kattamaan lakisääteisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen järjestämisen todellisia kustannuksia. Nykyisen rahoitusmallin vuoksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laskennallinen rahoitus ei tule saavuttamaan väestön palvelutarpeeseen perustuvaa laskennallista rahoitusta, vaan rahoituspohjaan on jäämässä toistaiseksi pysyvä siirtymätasausvähennys. Tämä on johtanut oikeuskanslerin ratkaisussa (OKV/3069/10/2024) esille nostettuun rahoituksen systeemiseen ongelmaan.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lakisääteisten palvelujen riittävyyteen liittyy merkittäviä haasteita. Vuoden 2024 talousarviossa lakisääteisten palvelujen turvaamiseen kohdennettiin 15 milj. euron lisäpanostukset, mikä paransi palvelujen saatavuutta kaikilla palvelutuotannon toimialueilla. Välttämätön taloudellinen panostaminen lakisääteisten palvelujen turvaamiseen johti alijäämän kasvamiseen ja vaikeutti tulevien vuosien talouden sopeuttamishaastetta.

Vuonna 2025 talousarviossa vastaavaa taloudellista lisäpanostusta lakisääteisten palvelujen turvaamiseen ei ole ollut mahdollista tehdä, mikä on johtanut palvelujen saatavuuden huolestuttavaan heikkenemiseen alkuvuoden aikana. Tällä hetkellä tulorahoitus ei riitä viime vuonna saavutetun palvelutason säilyttämiseen, saati palvelutason parantamiseen lakisääteiselle tasolle. Ilman valtion lisärahoitusta Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella palvelujen saatavuus tulee edelleen heikkenemään loppuvuoden 2025 aikana ja ajaudumme palvelujen järjestämisen osalta perustuslain vastaiseen tilanteeseen.

THL totesi syksyllä 2024 julkaistussa sote-järjestämislain 30 §:n mukaisessa asiantuntija-arviossaan, että vuosien ajan johdonmukaisena jatkuneen sopeuttamisen jälkeen saavutettavissa oleva säästöpotentiaali ja tuottavuuden lisäys Pohjois-Karjalassa on väistämättä pienentynyt ja monien palvelujen yhdenvertainen saatavuus on alueella heikentynyt.

Edelleen THL:n asiantuntija-arvion mukaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelutarpeeseen suhteutetut kustannukset ovat olleet maan matalimpien joukossa useiden vuosien ajan. Kustannusten kehitys suhteessa maan keskitasoon oli maan toiseksi pienintä vuosina 2017–2023. THL:n arviointiraportin mukaan jo ennen hyvinvointialueen toiminnan käynnistymistä pitkään jatkunut niukka resursointi suhteessa palvelutarpeeseen ilman taloudellista liikkumavaraa haastaa lisäsäästötoimien löytämistä ja lakisääteisten velvoitteiden täyttämistä Pohjois-Karjalassa.

Lisärahoitushakemuksessa esitetyillä tehostamistoimilla ja rakenteellisilla uudistuksilla Pohjois-Karjalan hyvinvointialue varmistaa jatkossa lakisääteisten palvelujen turvaamisen ja varautuu rahoituslain tuleviin

muutoksiin hallitusohjelman mukaisesti. Tämä saattaa tarkoittaa alijäämän kattamista koskevan hyvinvointialuelain 115 §:n sisällön ja määräaikojen tarkastelua taloussuunnittelukaudella, kunnes rahoituksen riittävyyteen liittyvät systeemiset ongelmat on ratkaistu.